

ERNST FRAENKEL • İkili Devlet

The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship

© 1941 Ernst Fraenkel

Bu kitabın yayın hakları Oxford Publishing Limited'dan alınmıştır.

İletişim Yayınları 2897 • Politika Dizisi 202

ISBN-13: 978-975-05-2919-1

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Tamıl Bora

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ERNST FRAENKEL

İkili Devlet

Diktatörlük Teorisine Bir Katkı

The Dual State

A Contribution to the Theory of Dictatorship

Der Doppelstaat

ALMANCADAN ÇEVİREN

Tanıl Bora

ERNST FRAENKEL 1898'de Köln'de Yahudi bir tüccar ailesinde doğdu. Gönüllü askere yazıldığı Birinci Dünya Savaşı'nda cephede yaralandı. Savaşın sonra hukuk öğrenimi gördü. 1926-1938 arası avukatlık yaparken, Alman Metal İşçileri Sendikası'nın da vekiliydi. Nazi iktidarında "gazilik" unvanı sayesinde Yahudi olmasına rağmen çalışma izni aldı. Bu arada çeşitli yeraltı direniş gruplarına katkıda bulundu. Tutuklanacağına dair aldığı duyuru üzerine 1938'de İngiltere'ye, 1939'da oradan ABD'ye iltica etti. 1941 yılı başında *İkili Devlet*'i İngilizce olarak yayımladı. Amerikan hukukunu öğrenmek için Chicago'da yeniden üniversite öğrenimi aldı. Muhtelif sosyal bilim araştırma projelerine katıldı, eleştirel sol çizgisiyle ünlenen New School'da ders verdi. 1945-1951 arası Kore'nin yeni anayasasının hazırlanmasıyla ilgili ABD hükümetine danışmanlık yaptı. 1951'de Almanya'ya döndü, Berlin'de üniversitelerde ders verdi. Ara ara ABD üniversitelerinde çalışmayı da sürdürdü. 1967'de emekli olduktan sonra birçok ödüle layık görüldü. 1968 öğrenci hareketini dogmatik bularak eleştirel yaklaştı. 1974'te *İkili Devlet*'in Almancasını yayımladı. 1975'te Berlin'de öldü.

Karıma,

*Onun feragatli ihtimamı ve yorulmak bilmez
yüreklenmesi olmasaydı, bu kitap ortaya
çıkamazdı. Bürokratikleşmiş hukuksuzluğun
beraber yaşadığımız zor yıllarını anarak.*

– ERNST FRAENKEL

İÇİNDEKİLER

Almanca Basıma Önsöz (1974).....	11
Amerikanca Basıma Önsöz (1940).....	23
Amerikanca Basıma Giriş (1940).....	27

BİRİNCİ BÖLÜM

İkili Devletin Hukuk Düzeni	33
1 Önlem Devleti	35
Önlem devletin oluşumu.....	35
Yetkilerin bölüşümü ve sınırlanması.....	40
<i>Genel yetki düzenlemesi</i>	40
<i>Devletin polis makamları</i>	43
Hukuk devletin ilgası.....	44
<i>Tarihsel ön not</i>	44
<i>Yargı kararları aynasında hukuk devletin çözülüşü</i>	52
Anayasa hukukuna bağlı kısıtların tasfiyesi.....	52
Diğer yasal kısıtların tasfiyesi.....	55
Polis yasasındaki kısıtların tasfiyesi.....	61
Mahkeme denetiminin bertaraf edilmesi.....	66
<i>Ön açıklama</i>	66
<i>İdare mahkemelerinin denetimi</i>	69
<i>Asliye hukuk mahkemelerinin denetimi</i>	74
<i>Ceza mahkemelerinin denetimi</i>	78
Önlem devletin bir organı olarak parti.....	81
Önlem devletin nesnesi olarak Siyasi-Olan.....	86

Önlem devleti eylemde	99
<i>Biçimsel rasyonelitenin reddi</i>	99
<i>Zındıkların takibati</i>	103
2 Önlem Devletinin Sınırları	115
3 Norm Devleti	125
İkili devlet ve güçler ayrılığı	125
<i>Önlem devleti ve hükümet</i>	125
<i>Norm devleti ve idarenin takdiri</i>	128
Norm devletinin güvenceleri	131
<i>Norm devletinin güvencesi olarak nasyonal sosyalizm</i>	131
<i>Norm devletinin güvencesi olarak mahkemeler</i>	133
Hukuk kurumlarının koruyucusu olarak norm devleti	135
<i>Ticaret özgürlüğü</i>	135
<i>Ahde vefa</i>	137
<i>Özel mülkiyet</i>	139
<i>Rekabetin dürüstlüğü</i>	140
<i>İş hukuku</i>	142
<i>Gayri maddî mülkiyet hakkı</i>	144
Norm devleti ve parti programı	145
<i>Ortak yarar özel yarardan önce gelir</i>	145
<i>İrk düşüncesi</i>	151
<i>Yahudilerin statüsü</i>	154
<i>Norm devletinin organları olarak loncalar</i>	164
İktisadi özyönetim	164
Alman Emek Cephesi	170

İKİNCİ BÖLÜM

İkili Devletin Hukuk Öğretisi	175
1 Rasyonel Doğal Hukukun Nasyonal Sosyalizm Tarafından Reddi	177
2 Nasyonal Sosyalizmin Doğal Hukukla Mücadelesi	189
Hıristiyan doğal hukuku	189
Dünyevî doğal hukuk	198
3 Nasyonal Sosyalizm ve Cemaatçi Doğal Hukuk	213
Toplumsal ve cemaatsel doğal hukuk	213
Cemaatçi doğal hukuk ve "Somut Düzen Düşüncesi"	221

İkili Devletin Hukuki Pratiği	235
1 İkili Devletin Hukuki Tarihi	237
İkinci [düalist] devlet olarak ikili devlet.....	237
Prusya ve Almanya'da ikili devletin tarihi.....	243
<i>Mutlak monarşinin temelleri</i>	243
<i>Aydınlanmış mutlakiyetçilik</i>	246
<i>Mutlakçı bürokrasi</i>	249
<i>Hukuk devleti</i>	257
2 İkili Devletin Ekonomik Temelleri	261
3 İkili Devletin Sosyolojisi	283
İşletme topluluğu ve iş mangası.....	283
Millî cemaat ve silahlanma konjonktürü.....	294
Nasyonal sosyalist teoride Siyasi-Olan kavramı.....	298
<i>EK 1 Reich İş Mahkemesi'nde Görülen Delatowsky ve Şerikleri – Yeni Alman Defin Sandığı Davası</i>	309
<i>EK 2 Berlin Asliye Mahkemesi'nde Bir Dava</i>	313
<i>EK 3 Davalar Listesi</i>	315
<i>DİZİN</i>	319

Almanca Basıma Önsöz (1974)

İngilizcesi *The Dual State* diye adlandırılan bu kitabın son noktasını koyduğum 15 Haziran 1940'ın üzerinden çeyrek yüzyıldan fazla zaman geçti. *The Dual State*, nasyonal sosyalist Almanya'da yasadışı olarak kaleme alınan ve yasadışı olarak Almanya'dan kaçırılan *Doppelstaat*'ın ilk biçiminin çevirisi idi, 1938 sonbaharındaki ilticamdan sonra bu ilk biçimi özenli bir şekilde gözden geçirmiştim. Bu revizyon, bu taslağın yazıldığı koşulların olağandışılığıyla açıklamakta zorluk çekmeyeceğimiz bir dizi yanlış anlama ve belirsizliği gidermek için gerekli idi. Gereken değişiklikler çoğunlukla ayrıntılara dairdi. Yapısı ve çıkarsamaları itibarıyla ilk *İkili Devlet* ve son biçimi aynıydılar. Aynı kaynaklara dayanıyor olmaları da bunu pekiştirir.

O vakitler bir an için bile, ilkin Almanca yazılan kitabın günün birinde Almanca yayımlanabileceğini düşünmemiştim. Benim için duygusal değeri olan ilk taslağı saklamışken yayımlanacak olan nihaî metnin Almancasını saklamamış olmamın açıklaması bu olabilir. Kitabın Almancasının defalarca talep edilen yayımlanışı da bu nedenle ancak İngilizce-

ye çevrilmiş olan metnin Almancaya geri çevrilmesi yoluyla mümkün olabildi. Bu çeviri yapılmış bulunuyor. Elinizdeki kitap metnin Almancaya geri çevrilmiş halidir.

Bir metnin ilk yazıldığı dile geri çevrilmesi zaten genel olarak çok zorluk çıkartır; hukuk ve siyaset bilimiyle ilgili bir metinde bu zorluklar bilhassa artar – hele, yazımında sadece bilimsel değil aynı zamanda politik hedefler de güdüldüyse. Metin yazılır ve İngilizceye çevrilirken, Üçüncü Reich’in¹ egemenlik yapısını sosyal bilimler tahsili görmüş Amerikan okuruna aşına olan bilimsel kategorilerle açıklamaya, gerektiğinde bu kategorileri onlara anlaşılır kılacak şekilde uyarlamaya özel önem verilmişti. “Olağanüstü hal” ve *martial law* [sıkıyönetim] gibi temel kavramlara işaret etmekle yetiyim. Lakin Almanca metnin İngilizceye çevirisi ancak aynı zamanda kavramların nasyonal sosyalist sistemden Amerikan hükümet sistemine aktarımı halinde anlamlı olabilirdi.

O bakımdan Almancaya geri çevirirken bu aktarım sürecini tersine çevirmek kaçınılmazdı. Bu da, kitabın birçok yerinde, olabildiğince kelimesi kelimesine çevirmek gerektiği önkabulünden feragat edip, belirttiğimiz referanslardan yararlanarak ilk baştaki metni yeniden inşa etmek zorunluluğunu doğurdu. Özellikle kitabın ilk kısmının kimi bölümlerinde bunu yapmak lâzımdı, metnin hukuki olmayan bölümlerindeyse bu zorluk ancak münferit olarak gösterdi kendini.

Böylece, polis uygulamalarının mahkeme tarafından denetimiyle meşgul olan bölüm büyük ölçüde yeniden yazıldı, güçler ayrılığı ile ilgili bölümden ise feragat edildi – zira

---

1 Üçüncü İmparatorluk. Nazi rejimi kendini böyle tanımlıyordu. Buna göre Birinci İmparatorluk Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu, İkinci İmparatorluk 1871’de kurulan Alman Birliği, üçüncüsü 1933’te kurulan yeni rejimdi.

Bilvesile çeviriye katkıları için Deniz Cankoçak ve Ece Göztepe’ye, destekleri için Mithat Sancar, Işıl Kurnaz, Serdar Tekin ve Nilgün Toker’e çok teşekkür ederim – ç.n.

Alman güçler ayrılığı öğretisi öncelikle Montesquieu'ye dayanırken, Amerikan güçler ayrılığı öğretilerinde Locke etkisi ağır basar.

Bu çalışma, Manuela Schöps hocanın yardımı olmadan gerçekleştirilemezdi. Olağanüstü zorlu bir iş olan metni Almancaya geri çevirme görevini üstlendi, onu ilk Almanca taslağın (mevcut olduğu kadarıyla) diline uydurarak İngilizce kitapla uyumlu bir Almanca metin meydana getirdi. Almancaya geri çeviri işi, onun hukuk bilimi, sosyoloji, siyaset bilimi ve iktisat gibi (tarihi hiç konu etmiyorum) farklı disiplinlerin düşünsel süreçlerine nüfuz etmesini gerekli kıldı. Bu görevin üstesinden gelmek, ancak onun geniş irfanı ve yöntemli tahsil birikimi sayesinde mümkün oldu. Ona en derin hislerimle şükranlarımı sunuyorum.

Kitap kendisini, benim ilticamdan önce vuku bulmuş olan hadiseleri ele almakla sınırlıyor. Bunun tek istisnası, ülkeden ayrılmamdan birkaç hafta sonra cereyan eden Kristal Gece'nin² de içerilmiş olmasıdır. Bu da izah ediyor ki, elinizdeki kitapta Üçüncü Reich'in yalnızca savaş öncesi dönemi tahlil edilmiştir.

The Dual State, ilk olarak 1940-1941 yılbaşında New York'ta Oxford University Press tarafından yayımlandı. Kitap hakkında çok sayıda Amerikan ve İngiliz bilimsel dergisinde değerlendirmeler çıktı. Bu değerlendirmelerin eksikliği bir listesi *Book Review Digest*'in 1941 tarihli 318. sayısında bulunabilir. Kitap yayımlanmasından yaklaşık on yıl sonra tükendi. 1949'da Octagon Books (New York) tarafından Oxford University Press'in onayıyla *The Dual State*'in değiştirilmemiş bir yeni baskısı yapıldı.

---

2 *Reichskristallnacht*: Reich'in kristal gecesi. Paris'te bir Alman diplomatının Yahudi suikastçı tarafından vurulması üzerine "millî öfke" adına resmen kışkırtılan linç saldırılarıyla 9 Kasım 1938 gecesi bütün ülkede Yahudilerin evleri, dükkânları, kurumları, mezarlıkları tahrip edildi. "Kristal gece", o gece ülke çapında "camların çerçevelerin inmesi" nedeniyle çıkmış bir adlandırmadır – ç.n.

Kitap bir ülke içi ilticanın ürünüdür. Elinizdeki Almanca metnin de temelini oluşturan ilk biçimi, hukuksuzluk ve terör atmosferinde ortaya çıkmıştı. Nasyonal sosyalist Berlin’de topladığım kaynak malzemesine ve günbegün kendilerini bana dayatan izlenimlere dayanır. Kitap, onlarla manen ve zihnen baş edebilmek için bu izlenimleri ve bilgileri teorik bir çerçeveye oturtma ihtiyacından doğmuştur. Bunlar, tamamen olmasa da geniş ölçüde, 1933-1938 arasında Berlin’de avukatlık faaliyetlerime yaslanırlar.

Yahudi olmama rağmen, savaşa [Birinci Dünya Savaşı] katılmış olduğum için 1933’ten sonra da avukatlık yapma iznim vardı. Yurttaş olarak varoluşumun iç çelişikliği, Hitler rejiminin çelişkili yapısına özellikle dikkat etmemi sağlıyordu. Yasaya göre baronun eşit haklı bir üyesi olmama rağmen, sürekli hepsi “devlet partisi”nden kaynaklanan müşkülâtlar çıkarılıyordu bana, suçlamalara ve aşağılamalara maruz kalıyordum. Hitler diktatörlüğünün idare ve yargı pratiğinin gerçekliğine gözlerini kapatmayan hiç kimsenin, devletin ve partinin hayatın geniş alanlarında hukuk düzeyinin geçerliliğini şüpheli hale getiren ama aynı zamanda da başka türlü değerlendirilen durumlarda o hukuk kuralını bürokratik bir titizlikle uygulayan arsız sinizminden etkilenmemesi mümkün değildi.

Hitler rejiminin işleyişi hakkında avukatlık pratiğimin icrası sayesinde kesbettiğim vukufa dayanarak, kendi yasalarına genel olarak uyan “norm devleti” ile aynı yasaları hiçe sayan “önlem devleti”nin yan yanlığında, nasyonal sosyalist egemenlik düzenini anlamamanın bir anahtarını bulduğuma inanıyordum.

Henüz bu hipotezin Hitler rejiminin anatomisini ve fizyolojisini daha iyi anlamaya uygun olup olmadığını ortaya çıkarma amacıyla malzeme toplayıp emniyete almaya başladığımda, şunun tamamen bilincindeydim: Teröre dayanan to-

taliter bir diktatörlükte politik açıdan hassas bir konuyu incelemeye cesaret göstermeleri halinde geleneksel bilimsel yöntemleri rahatsız edilmeden kullanabilecek olanlar, ancak bu egemenlik sistemini savunanlar olabilirdi. Nasyonal sosyalizmin muhtemel hasımlarının, Üçüncü Reich'in anayasal gerçekliğinin temelinde yatan hareket yasalarını açığa çıkarmaya dönük her girişimi, “vatana ihanete teşebbüs” suçunun unsurlarını yerine getirdiği şüphesine tabi idi. Sadece bütün Yahudiler değil “mücadele döneminde”³ “hareketin karşıtları” olarak öne çıkmış “Ariler” de Üçüncü Reich'in muhtemel hasımlarından sayılıyordu. Nasyonal sosyalist doktrine göre, kökenleri veya politik geçmişleri nedeniyle, bunlar devlet teorisi çalışmalarında zorunlu olarak devlet düşmanı neticelere varmaya yazgılıydılar.

Beni harekete geçiren soruları cevaplarken ampirik araştırma yöntemlerini kullanmanın mümkün olabileceği düşüncesini baştan bir kenara bırakmak gerekiyordu, zira böyle bir girişimi Gizli Devlet Polisi'nden⁴ gizli tutmak mümkün olamazdı. Lakin birincil malzeme olarak, avukat sıfatıyla girdiğim davaların tahliline dayanmak da söz konusu olamazdı. Böyle bir araştırma temelinin anlamlı sonuçlar çıkarmaya elvermeyecek kadar dar olacağı bir kenara bırakacak olsak bile, bu yöntem kolayca düşünüleceği gibi eski müvekkillerimin güvenliğini tehlikeye atardı ve sırf bu nedenle bile nazarı dikkate alınamazdı.

İngilizce metnin istisnâ denemeyecek kadar fazla sayıda okuru, nasyonal sosyalist egemenlik düzeninin ikili devlet karakterinin yargı pratiğinde kendisini nasıl ortaya koyduğunu en azından bir iki vakada –bahsettiğim sebeplerden ötürü– açık seçik teşhir etmemiş olmama dair teessüflerini bildirmişlerdir. Bir “Ek” bölümünde bir iş hukuku bir de ce-

3 Nazi jargonunda, iktidara gelme mücadelesinin sürdüğü dönem – ç.n.

4 *Geheime Staatspolizei*; bütün dünyada bilinen adıyla Gestapo – ç.n.

za hukuku davasının duruşma safahatını sunmanın, bu uyarının gereğini yapmanın en iyi yolu olacağını sanıyorum. Reich İş Mahkemesi'ni iki defa meşgul etmiş olan iş hukuku vakası, beni "ikili devlet" fenomenini teorik açıdan incelemeye yönelten nihaî itkiyi vermişti; ceza hukuku vakası ise tezlerimin pratik kullanışlılığını sınama fırsatını verdi.

Buna karşılık resmî karar derlemelerinde ve meslek dergilerinde yayımlanmış darmadağın mahkeme kararları yığınının incelemeye almak bana hiç de yersiz görünmedi; bunların, Üçüncü Reich'ta cereyan eden ve nasyonal sosyalist yürütme ve yasama işlevlerini yerine getiren *devlet* organlarının gündelik pratiğine dair sonuçlar çıkarmaya elveren *toplumsal* hadiseleri anlamak için bir imkân sağlayıp sağlamadıklarını sınavabilirdim. Başka deyişle mesele, Üçüncü Reich'ın anayasal gerçekliğinin incelenmesinde mahkeme kararlarının kaynak malzemesi olarak ne kadar işe yarar olduklarıdır.

Muhtemelen, bilinmeleri rejimin hoşuna gitmeyebilecek olan mahkeme kararlarının yayımlanmasını engelleyen bir sansürün varolmuş olması gerektiğine dair akla yakın itiraz, gerçi umumiyetle Millet Mahkemesi'nin⁵ ve siyasi yargının başka kararları için yerindedir, fakat diğer mahkemelerin kararları için pek geçerlilik taşımasa gerektir. Aksine, meslek dergilerinde görece sık olarak, rejimin sadık taraf-

---

5 *Volksgericht*. Düz çevirisiyle "Halk Mahkemesi" – bu terim olağandışı siyasi yargılama yapan devrim mahkemelerini ve genellikle devlet erkine karşı mücadele eden radikal-devrimci hareketlerin gayiresmî yargılamalarını tanımlamakta kullanılır. Almancada *Volk*'ün millet anlamına da geldiğini düşünerek, Millet Mahkemesi diye de karşılanabilir. 1934'te siyasi davalarla ilgili üst mahkeme olarak kuruldu. Hâkimlerini doğrudan Hitler'in atadığı mahkemenin kararları üzerine temyize gitme hakkı bulunmuyordu.

Bu vesileyle metinde *Volk* kavramının genellikle millet/millî olarak karşılandığını not edelim. Bu kelime "halk" anlamına geldiği gibi, Alman organik-popülist-milliyetçi *völkisch* kavramı çerçevesinde, millî-olanı da tanımlar. O nedenle nasyonal sosyalizm bağlamında *millî* ile karşılanması tercih edildi – ç.n.

tarlarının uzatılmış şerhlerle keskin eleştiriye tabi tuttukları kararlar yayımlanmıştır. Yayımlanmış mahkeme kararlarının incelenmesinin bir diktatörlük rejiminin işleyişini anlamaya katkısı ne denli sınırlı olabilir de, nasyonal sosyalist egemenlik düzeninin şablonvari çizilmiş resmini çok sayıda anlık fotoğrafın katkısıyla düzeltmeye yardımcı olabilir. Bu anlık kayıtlar, tayin edici özelliklerinden biri hakiki karakterini perdelemek olan bir rejimde mümkün olabileceği kadar gerçeğe yakındırlar.

İngilizce basıma 1940 yılında yazdığı önsözü, Almanya’da kalmış olan arkadaşlarıma kitabın tasarlanmasındaki ve hazırlanmasındaki katkılarından dolayı –kolayca akledilebilir nedenlerle– ismen teşekkür edememekten duyduğum üzüntüyü beyan ederek bitirmiştım. Toptan bir teşekkürle yetinmem gerekiyordu. Onların yardımı, öncelikle çalışmanın sorusuna, tezlerine ve bu tezlerin temelinde yatan teorik yaklaşıma gösterdikleri eleştirel alakaya dayanıyordu. Bütün bunları formüle etme denemesine girişmeden önce hepsini onlarla konuşarak geliştirme, tamamlama ve düzeltme olanığı bulmamın değeri benim için paha biçilmezdi. En dar bir çember içinde vuku bulabilmelerine rağmen, bu karşılıklı konuşmalar benim için hayati bir ihtiyaçtı. İç iltica halinin yalnızlığı içinde zihnen ve ruhen boğulmaktan kurtulmamızı sağlıyordu. Gönüldaşlarımin bana sundukları yardım, kaynak malzemeleri, notları ve taslakları emin yerlerde saklamaya da uzanıyordu, onları yurtdışına “göndermeye” de yardımcı oluyorlardı.

Gönüldaşlarıma o zaman ifa edemediğim açık teşekkürümü şimdi isim vererek telâfiye kalkışmak, nafile bir jest olurdu. Birçokları bu arada hayatını kaybetti, kimileri dört bir yana savruldu, kimilerine karşı ise içimdeki hisleri kaybettim. Sadece öncelikle şükranla Fritz Eberhardt’ın ve hüznüle Martin Gauger’in adlarını anmakla yetinmek istiyorum.

Kitap, illegal yer altı hareketinin bilhassa örnek gösterilecek bir disiplinle çalışan aktif Enternasyonal Sosyalist Mücadele Birliği'nin⁶ yüreklendirmesi ve daimi desteği olmaksızın ortaya çıkamazdı. Bu hareketin yerel direniş gruplarını koordine etmekle ve Paris'te mukim göçmen topluluğunun yönetimiyle bağlantısını sürdürmekle görevli olan "ülke içi yöneticisi" Dr. Hellmut von Rauschenplat (Dr. Fritz Eberhardt) ile yıllar boyu beraber sıkı mesai yaptık. Uzun gezinti yürüyüşlerinde illegal çalışmanın anlamı ve zorunluluğu üzerine düşünce alışverişinde bulunduk, nasyonal sosyalizm fenomenine daha fazla açıklık kazandırmaya çalıştık. Böylesi konuşmaların ardından vardığımız sonuçları kısa makaleler halinde, stenoyla not alması için Fritz Eberhardt'a dikte ettirdim. Bunlar Sosyalist Mücadele Birliği'nin Paris'te çıkan dergisi *Sozialistische Werte*'de⁷ yayımlanıyor, sonra da Almanya'da illegal bildiriler olarak dağıtılıyordu. Bunların bazıları kısa süre önce *Reformismus und Pluralismus*⁸ adlı kitabımda basılmıştır. Makalelerin birisi, *İkili Devlet*'in ilk taslağını ihtiva eder. Conrad Jürgens müstearıyla yayımlanmıştır.

Fritz Eberhardt Fransız Büyükelçiliği'nin bir memuruyla temas halindeydi. O, nasyonal sosyalizm karşıtı bir metin taslağını diplomatik eşya arasında Berlin'den Paris'e nakletmeyi kabul etti. *İkili Devlet*'in ilk biçimi bu şekilde özgürlüğe kavuşmuştu.

Avukatlık faaliyetimin son evresinde arkadaş çevremde çalışmamı sıklıkla bir demiryolu makasçısının çalışması diye tanımlamıştım. Şunu söylemek istiyorum: İlgilendiğim vakayı "norm devleti" çerçevesinde ele almaya ve onun "ön-

---

6 *Internationale Sozialistische Kampfbund*. Sosyal Demokrat Parti'den ve Komünist Parti'den ihraç edilen bir grup sosyalistin, Nazi rejimine karşı mücadeleye odaklanan, 1925-1945 arası faaliyet gösteren platformu ve örgütü – ç.n.

7 Sosyalist gözetleme kulesi, rasathane – ç.n.

8 Reformizm ve Çoğulculuk. 1973'te yayımlanmıştır (Hoffmann und Campe, Hamburg) – ç.n.

lem devleti”ne düşmesine dikkat etmeyi, çabalarımın esaslı bir parçası olarak gördüm. Arkadaşım olan meslektaşlarım, kendilerinin de her seferinde bilinçli olarak müvekkillerinin *hukuken* cezalandırılması için gayret gösterdiklerini teyit ediyorlardı.

Lutherciler Konseyi'nin⁹ 1941'de Buchenwald'da katledilen hukuk danışmanı Martin Gauger'le 1934 veya 1935 yılında Tegel hapisanesi rahibi Harld Pöchau tarafından tanıştırılmıştım. O vakitler İkrar Kilisesi'ne¹⁰ ait veya onunla bağlantılı olan örgütlenmeler ve kuruluşlar, tıpkı birkaç yıl öncesinde sosyal demokratların veya sendikalı işçi hareketinin kuruluşlarının maruz kaldığı takibat ve baskılarla karşı karşıyaydılar. Bu sonunculara defalarca hukuki danışmanlık yapmış olduğumdan, tecrübelerimi aktarabilirdim. Ek I'de yer alan *Delatowsky ve Yoldaşları* vakası, böyle bir davanın safahatı içinde neler olabileceğinin tasvirini sunacaktır.

Martin Gauger'le aramızdaki düşünce alışverişi önceleri rejimin kiliseyle mücadelesinin sertleşmesinden beri onun mesainin önemli bir kısmını alan hukuki ihtisas konularıyla ilgiliydi. Konuşmalarımız somut hukuki sorunlarla sınırlı kalmadı. Gecenin geç vakitlerine uzanan sohbetlerimizde “ikili devlet” fenomeninin hukuk teorisiyle ilgili, felsefi ve sosyolojik veçhelerine de sıra gelmesi kaçınılmazdı. Her ikimizin de, sohbet muhatabının büyük alt üst oluştan önce dahil olduğu insan tipi hakkında kafasında çizdiği resmin ne kadar grotesk olduğunu, biraz da şaşırarak fark ettik. Biz de, bir gün sabahın erken saatlerinde “doğal hukukçular birlik cephesi”ni kuruverdik – bu kitabın hukuk teorisiyle ilgili kısmında mahsulünü vermiş bir olaydır bu.

---

9 1934'ten itibaren Nazi rejimine muhalefet eden bir Protestan çevre – ç.n.

10 *Bekennende Kirche*. Hâkim Protestan ortodoksiye karşı çıkarak Nazi rejiminin “arî-millî din” anlayışına “uyum sağlamaya” direnen Protestanların kilise oluşumu – ç.n.

Annedora Leber'in (*Das Gewissen steht auf*¹¹ kitabında) "mizah ve insanlarla geçinme becerisini" vurguladığı Martin Gauger'in, Gestapo'nun hukuk danışmanı Dr. Werner Best'le görüşmesinden bahsettiği akşam, benim için unutulmazdır. Gauger, İkrar Kilisesi'nin el konulan paralarının serbest bırakılmasını sağlayabilmek için bin bir zahmetle Best'e kadar ulaşmayı başardığında, adeta gevezelik havasında Best'e ikili devlet teorisini izah etme fırsatını değerlendirmişti. Best'in *Jahrbuch der Akademie für Deutsches Recht*'e¹² yazdığı bir makalede büyük ölçüde Gauger'den öğrendiği bazı akıl yürütmeleri geliştirmesini, teorik çabalarımızın meş'um bir teyidi saymıştık.

"Birleşme"den¹³ sonra terör gittikçe daha katlanılmaz hale geldikçe, "Büyük Alman İmparatorluğu" giderek daha sür'atle savaşa doğru yaklaştıkça, varoluşumun temeli sorunlu hale geliyordu. Avukatlık faaliyetimin son evresinde, avukatlık yapmama izin verilmesinin esas yararını, bir avukatlık kimlik belgesine sahip olmam sayesinde Devlet Kütüphanesi'ni ve Yüksek Mahkeme Referans Kitaplığı'nı kullanabilmekte görüyordum. Devlet Kütüphanesi "vahasında" Theodors Heuss, Otto Suhr, Ernst von Harnack, Heinrich Acker ve başka bazı "güvenilir devlet düşmanları" –tabii tamamen tesadüfen– buluşuyorlardı. Daire biçimindeki salonda bir aşağı bir yukarı yürüyerek düşünce alışverişinde bulunuyorduk.

O kütüphanelerde, *İkili Devlet*'i yazmakta ihtiyaç duyduğum notları aldım. İlk *İkili Devlet*'in ehemmiyetli bir kısmını da orada yazdım.

İkili devlet hakkındaki başlangıçta daha ziyade eskiz halindeki değerlendirmeleri derinleştirip tamamlayarak bu fe-

11 Vicdan ayağa kalkıyor – ç.n.

12 Alman Hukuk Akademisi Yıllığı – ç.n.

13 1938'de Avusturya'nın Almanya tarafından ilhaki – ç.n.

nomeni sistematik bir siyasi bilimsel tahlile tabi tutma planı, ilk olarak, yurtdışında önceden iltica etmiş arkadaşlarımdan Franz Neumann ve Otto Kahn-Freund'la yaptığım görüşmelerde ortaya çıktı.

Bu kitabın Almancasının yayımlanmasının arkasında, Hannover Teknik Üniversitesi siyaset bilimi seminerinde asistan olan Dr. Alexander von Brüneck vardır. Kitabın Almancaya geri tercüme edilip Europäische Verlagsanstalt tarafından basılması gerektiğini yorulmak bilmeden savundu. Benim tekrarlayan ağır hastalıklar nedeniyle projeye istediğim derecede katkıda bulunamamış olmam, onun gayretlerinin değerini daha da büyütür. Olağanüstü bir görev anlayışıyla hep yardıma hazır olması, ilgisi ve anlayışı için ona derin bir şükran borçluyum.

Kitabın yayına hazırlığını örnek bir şekilde üstlenen, yürüten ve tamamlayan Europäische Verlagsanstalt'a da teşekkür ediyorum.

Tarih asistanı Hela Rischmüller-Pörtner ve hâkim-savcı adayı Christiane Terveen hanımlar, bu kitabın hazırlanmasında kaynakça verilerinin kontrolüne verdikleri katkıyla takdiri hak ettiler.

Amerikanca Basıma Önsöz (1940)

Bu kitabın ortaya çıkış şartları, kısa bir açıklamayı gerektiriyor. Kitap, rejimin hasımları olmalarına rağmen nasyonal sosyalist Almanya'da yaşayıp işini gücünü sürdüren herkese dayatılan paradoksal yalıtım koşullarının ürünüdür. Yazarın amacı, Üçüncü Reich'in hukuksal ve anayasal gelişiminin temel ilkelerinin tasviri idi. Onun Berlin'deki 1933'ten 1938'e kadar süren avukatlık faaliyeti, nasyonal sosyalist hukuk sistemi ile arasındaki, tezlerini sürekli pratikle sınamak için kaçınılmaz olan yakın ve kesintisiz teması sağlıyordu.

Bu kitap çalışmasının konusu için önem taşıyan bütün nasyonal sosyalist neşriyat ve ilgili kararlar yazarın elinin altındaydı. Ne var ki Almanya'da edinilmesi mümkün olmayan malzemeyi, mesela Alman mültecilerin makalelerini ve yurtdışında yapılan birçok başka yayını kullanma imkânından yoksundu. Taslak, yazar Almanya'yı terk etmeden kısa süre önce bitmiş bulunuyordu.

Bu kitabın yazılmasının önüne birçok zorluk çıktı. Çok sayıda arkadaşın cömert yardımları olmasa, yayımlanması mümkün olamazdı.

Yazar, malî destekleri için American Guild for German Cultural Freedom'a,¹ New York School of Social Research'in yönetimindeki siyasi ve sosyal bilimler lisansüstü öğretim birimine, International Institute of Social Research'e, New York'tan Prof. Alfred E. Cohn'a, New York'tan Dr. Fritz Karsen'e ve New York'tan Dr. Frederick Pollock'a teşekkür eder.

New York School of Social Research'ten Prof. Arthur Feller, Harvard Üniversitesi'nden Prof. C.J. Friedrich, Notre Dame Üniversitesi'nden Prof. Waldemar Gurian, Chicago Üniversitesi'nden Prof. Friedrich Kessler, Smith College'den Prof. Wolfgang Kraus, Chicago Üniversitesi'nden Prof. Oscar Lange, Chicago Üniversitesi'nden Dr. N.C. Leites, New York'tan Dr. Franz Neumann, Chicago Üniversitesi'nden Prof. Max Rheinstein, Buffalo Üniversitesi'nden Prof. David Riesman ve New York School of Social Research'ten Albert Salomon taslağı okuyup kıymetli önerilerde bulundular.

Yazar, Chicago Üniversitesi'nden Dr. Gerhard Meyer'e, Üçüncü Reich'in iktisadi sistemiyle ilgili yayımlanmamış makalesini kullanma izni vererek gösterdiği dostluktan ötürü özel teşekkür borçludur.

Chicago Üniversitesi'nden Profesör E.A. Shils'e, vaktini ve yeteneklerini feci zor olan çeviri işine cömertçe sunduğu için özel olarak teşekkür ediyorum.

J. Bryan Allin taslağın, Alman Reich geleneğine aşina olmayan Amerikalı okur için açıklığa kavuşturulması gereken noktalar bakımından gözden geçirilmesini üstlendi. J.B. Allin, A. Bell ve I. Pool, her biri birer kısımda kitabı bu ihtiyaca uydurmak için yazara dostça yardımcı oldular. A. Bell ayrıca bazı bölümlerin sonraki gelişmeleri hesaba katarak ka-

---

1 Amerikan Özgür Alman Kültürüne Destek Birliği. 1935-1940 arasında Nazi rejiminden ABD'ye sığınan Alman entelektüellerine meslekî ve maddî yardım sağlayan örgüt – ç.n.

leme alınmasında yazara yardım etti. Yazar kıymetli yardımı için ona kalpten teşekkürünü ifade etmek ister.

Kitabın karakterini değiştirmemek için, yalnızca nasyonal sosyalist neşriyat ve ilgili mahkeme kararları dikkate alındı. Bu noktada, kitabın sadece savaşın başlamasına kadar olan hukuksal ve anayasal gelişmeleri incelediği göz önüne alınmalıdır.

Chicago Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden lisans öğrencisi George Rotschild'e, metnin yayına hazırlanmasındaki yardımı için teşekkür etmek isterim.

Yazar, aşağıdaki yayıncılara da alıntılar için verdikleri izinden ötürü teşekkür eder:

G.P. Putnam's Sons: A.J. Carlyle, *A History of Medieval Political Theory in the West*, cilt I; D. Appleton Century Company: Raymond Gettel, *History of American Political Thought*; The MacMillan Company: Charles H. McIlwain, *The Growth of Political Thought in the West*; J.R. Tanner, *Constitutional Documents of the Reign of James I*; John Meville Figgis, *Studies of Political Thought from Gerson to Grotius*; International Publishers Inc., Frederick Engels, *The Housing Question* ve Karl Marx, *Capital*, cilt I ve III ve *The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte*; Harcourt, Brace & Co.: R.H. Tawney, *Religion and the Rise of Capitalism*.

Ne yazık ki bu çalışmada aldığım önemli bir yardımı zikretmekten kaçınmak zorundayım. Metnin oluşumunda yazarın çok sayıda arkadaşıyla yaptığı tartışmaların büyük nüfuzu oldu, bu kişiler halen Almanya'da yaşadıkları için isimlerinin anılmaması gerekiyor.

Chicago, 15 Haziran 1940